

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

26 päivänä heinäkuuta 2017*

Ennakkoratkaisupyyntö – Ympäristö – Direktiivi 85/337/ETY – Direktiivi 2011/92/EU –
Mahdollisuus suorittaa toiminnassa olevan, biokaasusta energiaa tuottavan laitoksen
ympäristövaikutusten arviointi jälkikäteen uuden luvan saamista varten

Yhdistetyissä asioissa C-196/16 ja C-197/16,

joissa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvista ennakkoratkaisupyyntöistä, jotka Tribunale amministrativo regionale per le Marche (Marchen alueellinen hallinto-oikeus, Italia), on esittänyt 22.3.2016 tekemillään päätöksillä, jotka ovat saapuneet unionin tuomioistuimeen 7.4. ja 8.4.2016, saadakseen ennakkoratkaisun asioissa

Comune di Corridonia (C-196/16),

Comune di Loro Piceno (C-197/16),

Marcello Bartolini (C-197/16),

Filippo Bruè (C-197/16),

Sergio Forti (C-197/16),

Stefano Piatti (C-197/16),

Gaetano Silveti (C-197/16),

Gianfranco Silveti (C-197/16),

Rocco Tirabasso (C-197/16),

Sante Vagni (C-197/16),

Albergo Ristorante Le Grazie Sas di Forti Sergio & Co. (C-197/16),

Suolificio Elefante Srl (C-197/16),

Suolificio Roxy Srl (C-197/16) ja

Aldo Alessandrini (C-197/16)

vastaan

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

Provincia di Macerata ja

Provincia di Macerata Settore 10 – Ambiente,

VBIO1 Società Agricola Srl:n (C-196/16),

Regione Marchen,

Agenzia Regionale per la Protezione Ambientale delle Marche – (ARPAM) – Dipartimento Provinciale di Maceratan,

ARPAMin,

VBIO2 Società Agricola Srl:n (C-197/16),

Azienda Sanitaria Unica Regionale – Marchen (ASUR Marche) (C-197/16),

ASUR Marche – Area Vasta 3:n (C-197/16),

Comune di Colmuranon (C-197/16) ja

Comune di Loro Picenon (C-197/16)

osallistuessaa asioiden käsittelyyn,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja R. Silva de Lapuerta sekä tuomarit E. Regan, J.-C. Bonichot (esittelevä tuomari), C.G. Fernlund ja S. Rodin,

julkisasiamies: J. Kokott,

kirjaaja: hallintovirkamies R. Schiano,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 8.3.2017 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Comune di Corridonia, edustajanaan L. Forte, avvocato,
- Comune di Loro Piceno, edustajinaan L. Forte ja A. Alessandrini, avvocati,
- Marcello Bartolini ym., edustajinaan A. Alessandrini ja G. Contaldi, avvocati,
- Provincia di Macerata, edustajinaan S. Sopranzi ja F. Gentili, avvocati,
- VBIO1 Società Agricola Srl, edustajinaan A. Piccinini ja A. Santarelli, avvocati,
- Regione Marche, edustajanaan P. De Bellis, avvocato,
- VBIO2 Società Agricola Srl, edustajanaan A. Piccinini, avvocatessa,
- Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajanaan G. Palatiello, avvocato dello Stato,

– Euroopan komissio, asiamiehinään C. Zadra ja L. Pignataro-Nolin,
kuultuaan julkisasiamiehen 30.3.2017 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyynnöt koskevat SEUT 191 artiklan ja tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista 13.12.2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/92/EU (EUVL 2012, L 26, s. 1) 2 artiklan tulkintaa.
- 2 Nämä pyynnöt on esitetty asioissa, joissa asianosaisina ovat yhtäältä Comune di Corridonia (Corridonian kunta, Italia) ja Comune di Loro Piceno (Loro Picenon kunta, Italia) sekä **Marcello Bartolini ynnä muut yksityiset** (jäljempänä Bartolini ym.) ja toisaalta Provincia di Macerata (Maceratan maakunta, Italia), ja ne koskevat Maceratan maakunnan tekemiä päätöksiä, joissa se katsoi biokaasusta sähköenergiaa tuottavien VBIO1 Società Agricola Srl -nimisen laitoksen (jäljempänä VBIO1) ja VBIO2 Società Agricola Srl -nimisen laitoksen (jäljempänä VBIO2) toteuttamisen, käyttöön ottamisen ja niiden osalta tehtyjen ensimmäisten lupien kumoamisen jälkeen suoritettujen arviointimenettelyiden päätteeksi, että näiden laitosten osalta noudatetaan ympäristövaatimuksia.

Asioita koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

- 3 Tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista 27.6.1985 annetun neuvoston direktiivin 85/337/ETY (EYVL 1985, L 175, s. 40), sellaisena kuin se on muutettuna 23.4.2009 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2009/31/EY (EUVL 2009, L 140, s. 114) (jäljempänä direktiivi 85/337), johdanto-osan kuudennessa perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia aiheuttavia julkisia ja yksityisiä hankkeita varten olisi myönnettävä lupa ainoastaan hankkeiden merkittävien ympäristövaikutusten ennakoarvioinnin jälkeen; – –”

- 4 Direktiivin 85/337 2 artiklan 1 kohdan sanamuoto on seuraava:

”Jäsenvaltioiden on toteutettava kaikki tarpeelliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että ennen luvan myöntämistä hankkeet, joilla etenkin laatunsa, kokonsa tai sijaintinsa vuoksi todennäköisesti on merkittäviä ympäristövaikutuksia, alistetaan lupamenettelyyn ja että niiden vaikutukset arvioidaan. Tässä tarkoitettut hankkeet määritellään 4 artiklassa.”

- 5 Tämän direktiivin 4 artiklan 1–3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Jollei direktiivin 2 artiklan 3 kohdassa säädetystä muuta johdu, liitteessä I mainitut hankkeet arvioidaan 5–10 artiklan mukaisesti.

2. Jollei direktiivin 2 artiklan 3 kohdassa säädetystä muuta johdu, jäsenvaltioiden on määriteltävä liitteessä II mainittujen hankkeiden osalta:

- a) tapauskohtaisesti selvittämällä,

tai

b) jäsenvaltioiden asettamien raja-arvojen tai valintaperusteiden avulla

arvioidaanko tämä hanke 5–10 artiklan mukaisesti.

Jäsenvaltiot voivat päättää molempien a ja b alakohdassa tarkoitettujen menettelyjen soveltamisesta.

3. Tutkittaessa hankkeita tapauskohtaisesti tai vahvistettaessa raja-arvo[a] tai valintaperusteita 2 kohdan soveltamiseksi, liitteessä III vahvistetut kyseistä hanketta koskevat olennaiset arviointiperusteet on otettava huomioon.”

6 Direktiivin 2011/92, jolla korvattiin direktiivi 85/337, säännökset ovat pääasiallisesti samansisältöisiä kuin edellisissä kohdissa mainitut säännökset.

Italian oikeus

7 Ympäristönormeista 3.4.2006 annetun asetuksen nro 152 (decreto legislativo n. 152 – Norme in materia ambientale; Supplemento ordinario, GURI nro 88, 14.4.2006) 29 pykälässä säädetään seuraavaa:

”1. Niiden työ- ja toimihankkeiden, joihin tämän asetuksen säännöksiä sovelletaan, ympäristövaikutusten arviointi on ennakkoodellytys lupa- tai hyväksyntämenettelylle tai tämän menettelyn osa. Ilman edeltävää ympäristövaikutusten arviointia, jos sitä edellytetään, toteutetut lupa- tai hyväksyntätoimet voidaan lain rikkomisen perusteella kumota.

--

4. Tilanteessa, jossa työt tai toimet on toteutettu tämän III osaston säännösten vastaisesti ilman, että asiassa olisi suoritettu ennakkomäärittelyä tai -arviointia, ja tilanteessa, jossa soveltamisessa ilmenee epäsäännönmukaisuuksia lopullisissa päätöksissä määrättyyn verrattuna, toimivaltainen viranomainen arvioi aiheutetun ympäristövahingon laajuuden ja seuraamuksen soveltamisen jälkeen jäljelle jäävän vahingon suuruuden ja määrää sen jälkeen, että työt on keskeytettävä, ja määrää mahdollisesti purkamisesta sekä siitä, että vastuussa olevan on itse omalla kustannuksellaan saatettava alueet ja ympäristön tila ennalleen viranomaisen sitä varten vahvistamien määräaikojen ja menettelytapojen mukaisesti. Jollei annettuja määräyksiä noudateta, toimivaltainen viranomainen määrää viran puolesta, että täytäntöönpanon laiminlyöjän on vastattava toimien kustannuksista. Näiden kustannusten takaisinperiminen suoritetaan valtion pääomatulojen takaisinperinnästä 14.4.1910 annetulla kuninkaan päätöksellä nro 639 hyväksytyin valtion pääomatulojen takaisinperinnästä annetun lain säännösten koonnoksessa säädettyjen yksityiskohtaisten sääntöjen ja vaikutusten mukaisesti.

5. Jos tuomioistuin kumoaa edeltävän ympäristövaikutusten arvioinnin jälkeen myönnetyt luvat tai konsessiot taikka ne kumotaan hallinnollisessa itseoikaisumenettelyssä tai jos ratkaisu, joka koskee hankkeen yhteensoveltuvuutta ympäristönsuojelusäännösten kanssa, kumotaan, 4 momentissa säädettyä toimivaltaa on käytettävä vasta sen jälkeen, kun ympäristövaikutukset on arvioitu uudelleen.

--”

Pääasiat ja ennakkoratkaisukysymys

Asia C-196/16

- 8 V BIO1 pyysi 19.10.2011 **Regione Marchelta** (Marchen alue, Italia) lupaa Corridonian kunnan alueelle sijoitettavan laitoksen, joka tuottaa sähköenergiaa biomassan anaerobisesta mädättämisestä saatavasta biokaasusta, toteuttamiseen ja käyttöönottoon.
- 9 V BIO1 oli myös saattanut 4.10.2011 Marchen alueen lain 7/2004 (legge Regione Marche n. 7/2004) mukaisesti hankkeen Maceratan maakunnan käsiteltäväksi tarkoituksenaan saada tämä määrittämään ennakoita, oliko laitoksen ympäristövaikutukset arvioitava.
- 10 Tämä määrittämismenettely kuitenkin päätettiin 26.1.2012 sen jälkeen, kun Marchen alueen lakia nro 7/2004 oli muutettu 9.11.2011 voimaan tulleella Marchen alueen lailla nro 20/2011 (legge Regione Marche n. 20/2011), jonka mukaan tietyn lämpötehon kynnyksarvon ylittävien hankkeiden ympäristövaikutuksia ei tarvinnut enää arvioida.
- 11 Marchen alue hyväksyi näin ollen 5.6.2012 tekemällään päätöksellä tämän Corridonian kuntaan sijoitettavan laitoksen toteuttamisen ja käyttöön ottamisen. Corridonian kunta riitautti päätöksen Tribunale amministrativo regionale per le Marche (Marchen alueellinen hallinto-oikeus, Italia).
- 12 Kyseinen tuomioistuin kumosi 10.10.2013 antamallaan tuomiolla edellä mainitun päätöksen sillä perusteella, että Marchen alueen lakia nro 20/2011 ei voitu soveltaa, ja totesi, että kyseisen lain merkitykselliset säännökset olivat joka tapauksessa ristiriidassa direktiivin 2011/92 kanssa. Consiglio di Stato (ylimmän oikeusasteen hallintotuomioistuin, Italia) pysytti tuomion.
- 13 V BIO1 keskeytti tämän takia laitoksen toteuttamisen ja jätti Maceratan maakunnalle hakemuksen, jossa se pyysi määrittämään alustavasti, oliko laitoksen ympäristövaikutukset arvioitava.
- 14 Maceratan maakunta päätti 15.11.2013, että arviointi oli tarpeen, ja katsoi sen jälkeen 7.7.2014, että laitos on ympäristövaatimusten mukainen.
- 15 Corridonian kunta nosti näistä päätöksistä kumoamiskanteen Tribunale amministrativo regionale per le Marche ja väitti, että suoritettu arviointi ei ollut SEUT 191 artiklan eikä direktiivin 85/337, joka on kumottu direktiivillä 2011/92, 2 artiklan 1–3 kohdan mukainen, koska se oli tehty kyseisen laitoksen toteuttamisen jälkeen.

Asia C-197/16

- 16 V BIO2 pyysi 16.12.2011 Marchen alueelta lupaa Loro Picenon kunnan alueelle sijoitettavan sähköenergian tuotantolaitoksen, joka oli samantyyppinen kuin asiassa C-196/16 kyseessä oleva laitos, toteuttamiseen ja käyttöönottoon.
- 17 Lupa myönnettiin 29.6.2012 V BIO2:lle ilman, että sen osalta olisi suoritettu edeltävää laitoksen ympäristövaikutusten arviointia.
- 18 Loro Picenon kunta ja Bartolini ym. riitauttivat tämän päätöksen Tribunale amministrativo regionale per le Marche.
- 19 Corte costituzionale (perustuslakituomioistuin, Italia) katsoi 22.5.2013 antamassaan tuomiossa, että Marchen aluelaki nro 3/2012 (legge Regione Marche n. 3/2012), jolla kumottiin 20.4.2012 Marchen aluelaki nro 7/2004 mutta jossa ei kuitenkaan muutettu niiden hankkeiden, joiden osalta on suoritettava ympäristövaikutusten arviointi, tunnistamista koskevia arviointiperusteita, oli perustuslain

vastainen siitä syystä, ettei se ollut unionin oikeuden mukainen siltä osin kuin siinä ei veloiteta ottamaan huomioon direktiivin 2011/92 liitteessä III vahvistettuja arviointiperusteita kyseisen direktiivin 4 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

- 20 Tribunale amministrativo regionale per le Marche kumosi VBIO2:lle myönnetyn luvan 10.10.2013. VBIO2 haki ratkaisuun muutosta Consiglio di Statolle tekemällään valituksella.
- 21 VBIO2 pyysi Maceratan maakuntaa määrittämään alustavasti, oliko kyseisen laitoksen ympäristövaikutukset arvioitava.
- 22 Maceratan maakunta päätyi 19.11.2013 tekemässään päätöksessä siihen, että arvioinnin suorittaminen oli tarpeen.
- 23 Loro Picenon kunta ja Bartolini ym. vaativat Tribunale amministrativo regionale per le Marche käsiteltäväksi saattamassaan vaatimuksessa kyseistä tuomioistuinta kumoamaan tämän päätöksen ja turvaamistoimenpiteenä lykkäämään sen täytäntöönpanoa.
- 24 Kyseinen tuomioistuin hylkäsi lykkäämisvaatimuksen sillä perusteella, että pelkästään se, että kyseinen laitos on alistettava ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn, ei aiheuta vakavaa ja korjaamatonta vahinkoa kyseisellä alueella asuville yksityisille.
- 25 Maceratan maakunnan toimivaltaiset viranomaiset tekivät 10.2.2015 päätöksen, jossa ne totesivat, että pääasiassa kyseessä oleva laitos oli ympäristövaatimusten mukainen.
- 26 Loro Picenon kunta ja Bartolini ym. vaativat Tribunale amministrativo regionale per le Marchelle esittämässään vaatimuksessa kyseistä tuomioistuinta kumoamaan tämän päätöksen.
- 27 Tribunale amministrativo regionale per le Marche päätti asioissa C-196/16 ja C-197/16 lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Kun SEUT 191 artiklan määräykset ja [direktiivin 2011/92] 2 artiklan säännökset otetaan huomioon, soveltuuko menettely, jossa sen määrittäminen, arvioidaanko ympäristövaikutukset, (ja mahdollisesti ympäristövaikutusten arviointi) tapahtuu laitoksen toteuttamisen jälkeen, yhteen [unionin] oikeuden kanssa, kun kansallinen tuomioistuin on kumonnut luvan siitä syystä, ettei asiassa ollut määritetty, onko ympäristövaikutukset arvioitava, sen vuoksi, ettei tällaista määrittämistä unionin oikeuden vastaisten kansallisten säännösten perusteella tarvinnut tehdä?”

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

- 28 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee näissä kahdessa asiassa, ovatko SEUT 191 artikla ja direktiivin 2011/92 2 artikla pääasioissa kyseessä olevissa olosuhteissa esteenä sille, että direktiivissä 85/337 vaaditun laitoshankkeen ympäristövaikutusten arvioinnin suorittamatta jättäminen korjataan tälle laitokselle myönnetyn luvan kumoamisen ja laitoksen rakentamisen ja käyttöönottamisen jälkeen toteutettavalla arvioinnilla.
- 29 Aluksi on todettava, että SEUT 191 artikla, jonka 2 kohdassa vahvistetaan yleiset tavoitteet ympäristön alalla (ks. vastaavasti tuomio 4.3.2015, Fipa Group ym., C-534/13, EU:C:2015:140, 39 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen), ei ole merkityksellinen esitettyihin kysymyksiin vastaamisen kannalta.
- 30 Ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen esittämä kysymys perustuu sitä paitsi siihen oletamaan, että pääasioissa kyseessä olevien kahden laitoksen osalta olisi pitänyt suorittaa niiden ympäristövaikutusten ennakoarviointi direktiivin 85/337 2 artiklan 1 kohdan nojalla, mikä on kyseisen tuomioistuimen arvioitavana oleva asia.

- 31 Siitä, onko esitettyyn kysymykseen vastaamiseksi otettava huomioon direktiivi 85/337, joka oli voimassa VBIO1:n ja VBIO2:n ensimmäistä lupahakemusta jätettäessä, vai direktiivi 2011/92, joka oli voimassa niiden toista lupahakemusta – jonka ne esittivät sen jälkeen, kun niille myönnetty ensimmäinen lupa oli kumottu – jätettäessä, on riittävää todeta, että näiden kahden direktiivin säännökset, jotka ovat tai voisivat olla merkityksellisiä käsiteltävässä asiassa, ja erityisesti niiden 2 artiklan 1 kohta ovat joka tapauksessa pääasiallisesti samansisältöisiä.
- 32 Siitä, onko direktiivissä 85/337 vaaditun hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnin suorittamatta jättäminen mahdollista korjata pääasioissa kyseessä olevissa olosuhteissa jälkikäteen, on palautettava mieleen, että tämän direktiivin 2 artiklan 1 kohdan mukaan direktiivin 4 artiklassa, luettuna yhdessä saman direktiivin liitteen I tai liitteen II kanssa, tarkoitettujen hankkeiden, joilla voi olla merkittäviä ympäristövaikutuksia, osalta on suoritettava ennen luvan myöntämistä tällainen arviointi (tuomio 7.1.2004, Wells, C-201/02, EU:C:2004:12, 42 kohta).
- 33 Kuten unionin tuomioistuin on myös korostanut, se, että tällainen arviointi on suoritettava ensin, on perusteltua sen takia, että on tarpeen, että toimivaltaiset viranomaiset ottavat päätöksentekoprosessissa ympäristövaikutukset huomioon mahdollisimman aikaisessa vaiheessa kaikessa teknisessä suunnittelussa ja päätöksenteossa estääkseen pilaantumisen ja haittojen syntymisen alkulähteillä sen sijaan, että niiden vaikutuksia yritetään torjua myöhemmin (tuomio 3.7.2008, komissio v. Irlanti, C-215/06, EU:C:2008:380, 58 kohta).
- 34 Sen sijaan direktiivissä 85/337 tai direktiivissä 2011/92 ei ole annettu säännöksiä sellaisen ennakoarviota koskevan velvollisuuden rikkomisen seurauksista.
- 35 SEU 4 artiklassa määrätyn vilpittömän yhteistyön periaatteen mukaan jäsenvaltioiden on kuitenkin poistettava lainvastaiset seuraukset, jotka aiheutuvat unionin oikeuden rikkomisesta. Toimivaltaisilla kansallisilla viranomaisilla on näin velvollisuus ryhtyä toimivaltansa rajoissa kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin sen korjaamiseksi, että ympäristövaikutuksia ei ole arvioitu, esimerkiksi peruuttamalla jo myönnetty lupa tai lykkäämällä sitä sellaisen arvioinnin tekemistä varten (ks. vastaavasti tuomio 7.1.2004, Wells, C-201/02, EU:C:2004:12, 64 ja 65 kohta; tuomio 3.7.2008, komissio v. Irlanti, C-215/06, EU:C:2008:380, 59 kohta ja tuomio 28.2.2012, Inter-Environnement Wallonie ja Terre wallonne, C-41/11, EU:C:2012:103, 42, 43 ja 46 kohta).
- 36 Jäsenvaltion on myös korjattava kaikki ne vahingot, jotka ovat aiheutuneet siitä, ettei unionin oikeudessa vaadittua ympäristövaikutusten arviointia ole suoritettu (tuomio 7.1.2004, Wells, C-201/02, EU:C:2004:12, 66 kohta).
- 37 Unionin tuomioistuin on kuitenkin todennut, että unionin oikeus ei ole esteenä sille, että kansallisilla säännöksillä sallitaan tietyissä tapauksissa unionin oikeuden vastaisten menettelyjen tai toimien legalisointi (tuomio 3.7.2008, komissio v. Irlanti, C-215/06, EU:C:2008:380, 57 kohta; tuomio 15.1.2013, Križan ym., C-416/10, EU:C:2013:8, 87 kohta ja tuomio 17.11.2016, Stadt Wiener Neustadt, C-348/15, EU:C:2016:882, 36 kohta).
- 38 Unionin tuomioistuin on täsmentänyt, että legalisointimahdollisuuden edellytyksenä on oltava se, ettei se tarjoa asianomaisille tilaisuutta kiertää unionin oikeuden sääntöjä tai vapauta niitä niiden soveltamisesta ja että se siis pysyy poikkeuksellisenä (tuomio 3.7.2008, komissio v. Irlanti, C-215/06, EU:C:2008:380, 57 kohta; tuomio 15.1.2013, Križan ym., C-416/10, EU:C:2013:8, 87 kohta ja tuomio 17.11.2016, Stadt Wiener Neustadt, C-348/15, EU:C:2016:882, 36 kohta).
- 39 Unionin tuomioistuin on todennut näin ollen, ettei lainsäädäntö, jossa hyväksytään hankkeen legalisointi muissakin kuin poikkeustapauksissa, jolloin legalisoinnilla on samat vaikutukset kuin ennakkolisella yhdyskuntasuunnitteluluvalla, täytä direktiivin 85/337 mukaisia edellytyksiä (ks. vastaavasti tuomio 3.7.2008, komissio v. Irlanti, C-215/06, EU:C:2008:380, 61 kohta ja tuomio 17.11.2016, Stadt Wiener Neustadt, C-348/15, EU:C:2016:882, 37 kohta).

- 40 Sama koskee myös lainsäädäntötoimea, joka mahdollistaa sen, että hankkeeseen, johon olisi pitänyt soveltaa direktiivin 85/337 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua ympäristövaikutusten arviointia, katsotaan ilman lisäarviointia ja muissakin kuin erityisessä poikkeustilanteessa sovelletun tällaista arviointia, ja näin on, vaikka toimi koskee ainoastaan sellaisia hankkeita, joita koskevan luvan osalta ei ole enää olemassa vaaraa suorasta muutoksenhausta kansallisessa lainsäädännössä oikeussuojakeinojen käyttämiseksi säädetyn määräajan umpeutumisen vuoksi (ks. vastaavasti tuomio 17.11.2016, Stadt Wiener Neustadt, C-348/15, EU:C:2016:882, 38 ja 43 kohta).
- 41 Lisäksi laitoksen toteuttamisen ja käyttöön ottamisen jälkeen tehty arviointi ei voi koskea pelkästään laitoksen tulevaisuudessa aiheutuvia ympäristövaikutuksia vaan siinä on otettava huomioon myös laitoksen toteuttamisesta alkaen aiheutuneet ympäristövaikutukset.
- 42 Ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen tehtävänä on arvioida, noudatetaanko pääasioissa kyseessä olevassa lainsäädännössä näitä vaatimuksia. Kansalliselle tuomioistuimelle on kuitenkin täsmennettävä, että se, että kyseiset yhtiöt ovat toteuttaneet niiden hankkeiden ympäristövaikutusten mahdollisen arvioinnin suorittamiseen tarvittavat toimenpiteet, se, että toimivaltaisten viranomaisten kieltäytyminen hyväksymästä niiden hakemuksia perustui kansallisiin säännöksiin, joiden todettiin vasta myöhemmin annetulla Corte costituzionalen tuomiolla olevan ristiriidassa unionin oikeuden kanssa, ja se, että kyseisten laitosten toiminta on keskeytetty, pikemminkin osoittaa, että toteutetut legalisoinnit eivät olleet sallittuja kansallisen oikeuden mukaan samankaltaisissa olosuhteissa, joista oli kyse 3.7.2008 annettuun tuomioon komissio v. Irlanti (C-215/06, EU:C:2008:380, 61 kohta) johtaneessa asiassa, ja niillä ei haluttu kiertää unionin oikeuden sääntöjä.
- 43 Kaikkien edellä olevien seikkojen perusteella esitettyyn kysymykseen on vastattava, että silloin, kun direktiivissä 85/337 vaadittu hankkeen ympäristövaikutusten arviointi jätetään suorittamatta, unionin oikeudessa yhtäältä vaaditaan, että jäsenvaltiot poistavat tämän suorittamatta jättämisen lainvastaiset seuraukset, ja toisaalta unionin oikeus ei ole esteenä sille, että näiden vaikutusten arviointi toteutetaan legalisointina kyseisen laitoksen rakentamisen ja käyttöön ottamisen jälkeen, mikäli
- kansallisissa säännöissä, joissa legalisointi sallitaan, ei tarjota asianomaisille tilaisuutta kiertää unionin oikeuden sääntöjä tai vapauteta niitä niiden soveltamisesta ja
 - legalisointina tehty arviointi ei koske ainoastaan laitoksen tulevaisuudessa aiheutuvia ympäristövaikutuksia vaan siinä otetaan huomioon myös laitoksen toteuttamisesta alkaen aiheutuneet ympäristövaikutukset.

Oikeudenkäyntikulut

- 44 Pääasioiden asianosaisten osalta asioiden käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevien asioiden käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asiat seuraavasti:

Silloin, kun tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista 27.6.1985 annetussa neuvoston direktiivissä 85/337/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna 23.4.2009 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2009/31/EY, vaadittu hankkeen ympäristövaikutusten arviointi jätetään suorittamatta, unionin oikeudessa yhtäältä vaaditaan, että jäsenvaltiot poistavat tämän suorittamatta jättämisen lainvastaiset seuraukset, ja toisaalta unionin oikeus ei ole esteenä sille, että näiden vaikutusten arviointi toteutetaan legalisointina kyseisen laitoksen rakentamisen ja käyttöön ottamisen jälkeen, mikäli

- kansallisissa säännöissä, joissa legalisointi sallitaan, ei tarjota asianomaisille tilaisuutta kiertää unionin oikeuden sääntöjä tai vapauteta niitä niiden soveltamisesta ja
- legalisointina tehty arviointi ei koske ainoastaan laitoksen tulevaisuudessa aiheutuvia ympäristövaikutuksia vaan siinä otetaan huomioon myös laitoksen toteuttamisesta alkaen aiheutuneet ympäristövaikutukset.

Allekirjoitukset